

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 24.03.2026
Spisová značka: 24 Cdo 1502/2025
ECLI: ECLI:CZ:NS:2026:24.CDO.1502.2025.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Určení otcovství
Opatrovník
Dotčené předpisy: § 420 z.ř.s.
§ 420 odst. 2 z.ř.s.
§ 6 odst. 2 z.ř.s.
Kategorie rozhodnutí: B

24 Cdo 1502/2025-177

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., a soudců JUDr. Romana Fialy a JUDr. Davida Vláčila ve věci navrhovatelů **a) R. M., b) K. M.**, obou zastoupených Mgr. Filipem Kisičem Svobodou, advokátem se sídlem v Praze 1, Dušní č. 8/11, za účasti **1) T. P.**, advokáta se sídlem v Benešově, Masarykovo náměstí č. 102, jako opatrovníka domnělého otce J. P., zemřelého dne 16. května 2024, **2) D. M.** a navrhovatelů na příbrání do řízení **J. P., J. P. a J. P.**, všech navrhovatelů na příbrání do řízení zastoupených JUDr. Josefem Donátem LL.M., advokátem se sídlem v Praze 4, Na Pankráci č. 1683/127, o určení otcovství, vedené u Okresního soudu v Benešově pod sp. zn. 5 C 306/2024, o dovolání navrhovatelů na příbrání do řízení proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. února 2025, č. j. 32 Co 240/2024-105, takto:

I. Dovolání J. P., J. P. a J. P. **se zamítá.**

II. J. P., J. P. a J. P. **jsou povinni** společně a nerozdílně zaplatit navrhovatelům a) a b), oprávněným společně a nerozdílně, celkem 3 594 Kč na náhradě nákladů dovolacího řízení do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám Mgr. Filipa Kisiče Svobody, advokáta se sídlem v Praze 1, Dušní č. 8/11.

III. Ve vztahu mezi ostatními účastníky řízení **nemá** žádný z nich **právo** na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Benešově usnesením ze dne 26. září 2024, č. j. 5 C 306/2024-42, zamítl návrh na vstup do řízení třech dědiců po domnělém otci J. P. Navrhovatelé 1) a 2) se domáhali určení, že jejich otcem je zemřelý J. P., načež se vstupu do řízení domáhali tři jeho dědicové. Soud vyložil, že podle ustanovení § 420 zákona č. 292/2013 Sb. (dále též jen „z. ř. s.“) jsou účastníky řízení žena, která dítě porodila, dítě a domnělý otec zastoupen opatrovníkem, pokud již zemřel. Práva a povinnosti dědiců nejsou v tomto řízení přímo dotčena a dědicům podle zákona nenáleží postavení účastníka řízení v řízení o určení otcovství domnělého zemřelého otce.

2. K odvolání navrhovatelů na vstup do řízení Krajský soud v Praze usnesením ze dne 28. února 2025, č. j. 32 Co 240/2024-105, potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Odvolací soud konstatoval, že pokud jde o definici účastníků podle § 6 odst. 1 a 2 z. ř. s., nelze na ni nahlížet tak, že první se uplatní v řízeních, která lze zahájit i bez návrhu, zatímco druhá v řízeních návrhových. Jejich vztah je poměrem obecného a zvláštního. Speciální je výslovná zákonná

úprava okruhu účastníků. Explicitní stanovení okruhu účastníků řízení má přednost před obecnou definicí. Ustanovení § 6 odst. 1 z. ř. s. se uplatní, jen pokud chybí výslovná úprava, ať již se jedná o řízení návrhová či beznávrhová. Pro řízení o určení otcovství § 420 z. ř. s. explicitně stanovuje okruh účastníků řízení, včetně toho, že pokud domnělý otec zemřel, je účastníkem jeho opatrovník. Dědicové po zemřelém domnělém otci proto účastníky řízení nejsou, byť výsledek řízení se může promítnout do jejich práv a povinností. V řízení o určení otcovství nejde o motivaci navrhovatelů na určení otcovství, kterou dědici považovali za zištnou.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto usnesení podali navrhovatelé na vstup do řízení dovolání. K vymezení přípustnosti dovolání uvádějí, že napadené rozhodnutí závisí na otázce dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešené. Namítají, že komentářová literatura připouští i kombinaci obou definic účastenství podle § 6 odst. 1 i odst. 2 z. ř. s., pokud tak bude vyžadovat právo na spravedlivý proces. Dovolatelé mají za to, že by měli být přibráni do řízení. Poukazují na rovnost příležitostí účastníků a tvrdí, že by měli mít stejnou příležitost bránit své zájmy jako ostatní účastníci tohoto řízení. Dovolatelé navrhovatelům na určení otcovství dále vytýkají zištné motivy. Závěrem dovolatelé namítají nepřezkoumatelnost a nedostatečné odůvodnění napadeného usnesení.

4. Navrhovatelé na určení otcovství se k dovolání vyjádřili tak, že považují dovolání za nedůvodné. Napadené rozhodnutí považují za souladné s výslovným zněním zákona. Nedochází k porušení rovnosti účastníků řízení, neboť zájmy domnělého otce jsou hájeny opatrovníkem. Odůvodnění považují za plně srozumitelné a přezkoumatelné. Odmítají majetkovou motivaci, důvody návrhu na určení otcovství ani nejsou předmětem tohoto řízení, k tomu odkazují na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 24 Cdo 169/2024.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“), se po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

6. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

7. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

8. V projednávané věci závisí rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení právní otázky, zda jsou účastníky řízení o návrhu na určení otcovství domnělého zemřelého otce i jeho dědici. Protože tato otázka dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla vyřešena, shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným ve smyslu § 237 o. s. ř.

IV. Důvodnost dovolání

9. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

10. Podle ustanovení § 6 odst. 1 z. ř. s. v řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, je účastníkem řízení (dále jen „účastník“) navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno.

11. Podle ustanovení § 6 odst. 2 z. ř. s. účastníkem je také navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje.

12. Podle ustanovení § 418 odst. 1 z. ř. s. řízení lze zahájit jen na návrh.

13. Podle ustanovení § 420 z. ř. s. účastníky jsou žena, která dítě porodila, dítě a muž, který o sobě tvrdí nebo o němž je tvrzeno, že je otcem dítěte (domnělý otec), nebo jehož otcovství má být popřeno (odst. 1). Byl-li podán návrh proti opatrovníku, který byl jmenován domnělému zemřelému otci, je účastníkem tento opatrovník (odst. 2).

14. Podle ustanovení § 783 o. z. není-li domnělý otec naživu, podává se návrh proti opatrovníkovi, kterého k tomu jmenuje soud.

15. Ve vztahu k předchozí právní úpravě účinné do 31. 12. 2013 již Nejvyšší soud dospěl k závěru, že účastníky řízení o ustanovení opatrovníka domnělému otci, který není naživu (§ 55 zák. o rod.), jsou také jeho případní dědicové (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2880/2011, uveřejněné pod číslem 29/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

16. V citovaném usnesení ze dne 9. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2880/2011, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 29/2013, Nejvyšší soud vyložil, že *„účastníky řízení o ustanovení opatrovníka podle ustanovení § 192 o. s. ř. jsou mimo navrhovatele i ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno (srov. § 81 odst. 1 a § 94 odst. 1 větu první o. s. ř.). Zákon tedy vymezuje okruh osob, jež jsou v tomto případě účastníky řízení tím, že jsou to všichni ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Přitom nejde jen o práva a povinnosti, která jsou nebo mají být vyjádřena ve výroku rozhodnutí o věci samé, ale i o práva a povinnosti, která se sice ve výroku rozhodnutí přímo neprojeví, na která však výrok rozhodnutí má vliv; bude jím dotčeno právní postavení takových osob (takové osoby). Které konkrétní osoby to jsou se odvíjí od toho, v jakém řízení a z jakého důvodu je opatrovník ustanovován. Byl-li – jako v projednávané věci – ustanovován opatrovník zemřelému, aby proti němu bylo vedeno řízení o určení otcovství zemřelého opatrovance, je nepochybné, že v takovém řízení bude rozhodováno také o právech nebo povinnostech dědiců zemřelého, neboť případné určení otcovství zemřelého má přímý dopad do řízení o dědictví (srov. § 479 obč. zák.); výrokem rozhodnutí o ustanovení opatrovníka, proti němuž bude řízení o určení otcovství vedeno, tak bude (může být) dotčeno jejich právní postavení. Proto také případní dědicové po zemřelém označovaném otci jsou ze zákona účastníky řízení o ustanovení opatrovníka podle ustanovení § 192 o. s. ř. pro potřeby řízení podle ustanovení § 55 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, a je třeba jim usnesení o ustanovení opatrovníka doručit. Nestalo-li se tak, nebyl opatrovník pro potřeby řízení podle ustanovení § 55 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, řádně ustanoven a řízení o určení otcovství probíhalo proti osobě, která ve smyslu ustanovení § 55 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, nemohla být žalována.“*

17. S ohledem na výslovné vymezení okruhu účastníků řízení o určení otcovství v § 420 z. ř. s. a nestanovení výslovného vymezení okruhu účastníků pro řízení o jmenování opatrovníka zemřelému domnělému otci, neshledává Nejvyšší soud důvod odchylovat se od svých dřívějších závěrů, a proto se vymezení účastníků řízení o jmenování opatrovníka zemřelému domnělému otci řídí § 6 odst. 1 z. ř. s. a i pro poměry právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 lze uzavřít, že účastníky řízení o ustanovení opatrovníka zemřelému domnělému otci jsou mimo navrhovatele také dědicové po zemřelém domnělém otci. Případné určení otcovství zemřelého má přímý dopad do řízení o dědictví, a výrokem rozhodnutí o ustanovení opatrovníka, proti němuž bude řízení o určení otcovství vedeno, tak bude (může být) dotčeno jejich právní postavení (srov. již citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2880/2011). Participace dědiců na procesu jmenování opatrovníka zemřelému přispěje k zajištění, že opatrovníkem bude jmenována osoba, která bude řádně hájit zájmy zemřelého domnělého otce.

18. Účastníci řízení o určení otcovství jsou vymezeni v § 420 z. ř. s., a jedná se proto o účastenství podle § 6 odst. 2 z. ř. s., kdy jsou účastníky navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje. Ustanovení § 6 odst. 2 z. ř. s. je speciální úpravou vůči obecné úpravě účastenství v § 6 odst. 1 z. ř. s. Dovolatelé dovozovali svoje účastenství z práva na spravedlivý proces a požadovali vymezit účastenství v řízení kombinací obou definic účastenství podle § 6 odst. 1 a podle § 6 odst. 2 z. ř. s. Odborná literatura připouští, že v některých případech může být účastenství založeno kombinací obou definic účastníků podle § 6 odst. 1 a 2 z. ř. s. Ustanovení § 420 z. ř. s. obsahuje taxativní výčet účastníků řízení. Dovolací soud nepovažuje za opodstatněné, aby v řízení o určení otcovství zemřelého muže bylo účastenství vymezeno oběma definicemi účastníků řízení podle § 6 odst. 1 a 2 z. ř. s. Dědici po zemřelém se účastní řízení o jmenování opatrovníka zemřelému, a tímto mají možnost participovat na jmenování opatrovníka, který bude v řízení hájit zájmy zemřelého v řízení o určení otcovství (čímž bude zároveň zajištěna ochrana oprávněných zájmů dědiců z hlediska dědických souvislostí), proto není ani z hlediska práva na spravedlivý proces nezbytné, aby se dědici po zemřelém účastnili řízení o určení jeho otcovství. V tomto řízení bude zájmy zemřelého

domnělého otce hájit opatrovník, přičemž dědici mají při jmenování opatrovníka možnost zasadit se o to, aby byl jmenovaný takový opatrovník, který bude řádně hájit zájmy zemřelého muže a nebude ve střetu zájmů s navrhovatelem na určení otcovství. Zároveň nelze mít za to, že by neuvedení dědiců zemřelého domnělého otce ve vymezení okruhu účastníků řízení o určení otcovství bylo tzv. otevřenou mezerou v zákoně, neboť možnost dotčení sféry dědiců zemřelého domnělého otce není nijak obtížně předvídatelná. Zákonodárce se vědomě rozhodl, že účastníkem řízení o určení otcovství bude toliko opatrovník a nikoli dosavadní dědici zemřelého. Dědici zemřelého domnělého otce proto nejsou účastníky řízení o určení otcovství zemřelého domnělého otce.

19. Napadené usnesení odvolacího soudu netrpí ani namítanou nepřezkoumatelností. Odůvodnění usnesení odvolacího soudu splňuje náležitosti uvedené v § 157 odst. 2 o. s. ř. a dovolateli tvrzenými nedostatky netrpí. Dovolatelé věděli, jak a proč soud prvního stupně rozhodl a z jakých důvodů odvolací soud jeho rozhodnutí potvrdil (k otázce přezkoumatelnosti napadeného usnesení odvolacího soudu, v návaznosti na usnesení soudu prvního stupně, srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, který byl uveřejněn pod č. 100 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2013).

20. Vzhledem k tomu, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné a že nebylo zjištěno, že by usnesení odvolacího soudu byl postíženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání navrhovatelů na vstup do řízení podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

21. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243b, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 části věty před středníkem a § 142 odst. 1 o. s. ř. Procesně úspěšným navrhovatelům na určení otcovství a) a b) vzniklo proti navrhovatelům na vstup do řízení právo na náhradu nákladů dovolacího řízení sestávajících z odměny podle § 9 odst. 1, § 7 bod 5 advokátního tarifu 177/1996 Sb. ve znění od 1. 1. 2025, ponížená o polovinu podle § 12 odst. 2 písm. c) a odst. 3 ve výši 1 150 Kč na jednu zastupovanou osobu, pro druhou ponížená odměna podle § 12 odst. 4 na 920 Kč. Na každého z úspěšných navrhovatelů proto připadá odměna 1 035 Kč, a dále paušální náhrada hotových výdajů 450 Kč na jednoho navrhovatele na určení rodičovství, a náhrada za 21% daň z přidané hodnoty (§137 odst. 3 a 151 odst. 2 o. s. ř.). Celkem jsou dovolatelé povinni zaplatit na náhradě nákladů dovolacího řízení navrhovatelům na určení otcovství 3 594 Kč. Ve vztahu mezi ostatními účastníky žádné náklady dovolacího řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 24. 3. 2026

JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.
předseda senátu